

Heiligen voor en naast Pater Pio

“Lees ook de Levens der Heiligen. Gij kunt er als in een spiegel de uitbeelding zien van het christelijk leven, en kunt wat zij deden aan uw eigen staat aanpassen ten dienste van uw geestelijke vooruitgang. Want al is veel van hetgeen de Heiligen deden door mensen in de wereld niet in de volle zin na te doen, toch kunnen al hun gedragingen van dichtbij of van verre nagevolgd worden”.

Sint Franciscus van Sales

- 1 Sint Josef
- 2 Antonius Abt
- 3 Franciscus van Assisi
- 4 Antonius van Padua
- 5 Teresa van Avila
- 6 Gemma Galgani
- 7 Thérèse van Lisieux
- 8 De dwazen omwille van Christus

Door Jeroen Smith pr.

1 Sint Jozef, patroon van het gebed

De heilige Jozef was een in het verborgene hardwerkende “timmerman” (Matteüs13,55). In de Hemel zet hij ijverig zijn ‘werk’ voort en heeft vele patronaten toevertrouwd gekregen. Hij is patroon van het gezin en van het grote gezin, de Kerk; patroon van het religieuze leven, zelf kuis, arm en gehoorzaam; patroon van de arbeid en tenslotte patroon van de stervenden. Maar als hemelse patroon zet Jozef voort, wat hij op aarde reeds deed: biddend werken en werkend bidden.

- Bidden is met God en van God onverwachte wendingen in het leven aanvaarden. Sint Jozef werd betrokken in Maria's uitverkiezing, zij zou Moeder Gods worden. Met Haar moest Jozef onvermoede wegen gaan van onzekerheid, vervolging, laster, zorgen en daarin steeds Gods Wil terugvinden.

- Bidden is de eigen armoede tegenover God en het leven erkennen en Zijn bijstand afsmeaken. Sint Jozef stond voor de onhaalbare taak het hoofd van het meeste unieke Gezin ter wereld te zijn. Als geen ander was hij er zich van bewust dat hij uit eigen kracht hier *niet* toe in staat was: hoe de mensgeworden God de Zoon 'op te voeden', hoe Haar, die volledig volgens de Geest leeft, voor te gaan? Enkel God Zelf kon hem hierin helpen.

- Bidden is de zondigheid belijden en toevertrouwen aan Gods barmhartigheid. Hoewel Sint Jozef "rechtschapen" was (Matteüs 1,20), leefde hij niet zondeloos. Tussen Jezus en de Onbevleete Maagd voelde hij zijn, ongetwijfeld geringe, zonden des te duidelijker. In deze zondeloze omgeving moest hij leren volledig te leven vanuit Gods Barmhartige Liefde, die ook gestalte kreeg in de liefde van Jezus en Maria tegenover hem.

- Bidden is vertoeven bij Jezus en Maria in stilte. Het mysterie dat zijn Vrouw en de God de Zoon omgaf, vervulde Jozef van vreugde en bewondering voor Gods heilsplan. Hij zag naar Maria, hij zag naar Jezus en droeg Hen mee in zijn hart. Bij Hen wist hij zich geborgen in de alomvattende Liefde van de Drie-ene God.

- Bidden is tenslotte zoeken naar het Vaderhart van God. Sint Jozef ontving bereidwillig en nederig Gods opdracht Maria tot zijn vrouw te nemen (Matteüs 1,20) en daarmee stiefvader, voedstervader van het Kind te worden. Voor de Zoon moest hij de Vader representeren. Dit was hem slechts mogelijk door zelf biddend steeds dieper God, zijn Abba, zijn Vader te zoeken.

En zo is Sint Jozef een vader voor alle kinderen van God geworden, die hij op zijn beurt wil leren leven vanuit de door de Geest geschonken omgang met Maria, Jezus en de Vader.

Sint Jozef, patroon van het gebed, bid voor ons.

2 Sint Antonius abt Voor de duivel niet bang

“Drie vaders hadden de gewoonte om elk jaar naar de heilige Antonius te trekken. Twee van hen stelden hem dan vragen over hun gedachten en over hun zielenheil, maar de derde zweeg altijd en vroeg hem nooit iets. Na vele jaren nu sprak abt Antonius tot hem: ‘Zie, zoveel jaren komt u hier en nooit stelt u een vraag’. Maar hij gaf ten antwoord: ‘Voor mij is het voldoende enkel naar u te kijken, vader’.”

Levensloop¹

Antonius werd in 251 uit christelijke ouders in Egypte geboren. In de besloten kring van zijn welgestelde familie groeide hij op. Wat hij als jongen in de kerk hoorde, hield hem zozeer bezig, dat Antonius van verdere scholing afzag. Na de dood van zijn ouders ontvangt de twintigjarige deze roep van Christus, voorgelezen tijdens de Liturgie: “Wilt ge volmaakt zijn, verkoop alles en volg Mij” (Mateüs.19,21). Letterlijk voert Antonius dit uit. Zijn erfenis verkoopt hij, vertrouwt zijn jonge zusje aan religieuzen toe en zoekt de Heer in eenzaamheid en ascese. De deugden, die hij bij anderen waarnam, trachtte hij in zichzelf gestalte te geven: geduld, nachtwaken, vriendelijkheid, Schriftlezing, verzet tegen de duivel...

Sint Athanasius vermeldt in zijn Antonius-vita: “Er waren in die tijd nog niet zoveel kloosters en geen enkele monnik kende het hartje van de woestijn.” Antonius zette de eerste schreden en stak de Nijl over. Twintig jaar bewoonde hij een verlaten burcht, begenadigd met visioenen, bestreden door boze geesten. Geen mens liet hij tot zich naderen. Na deze lange vorming trad hij naar buiten, “gelijk een van God vervulde.” Een druk apostolaat van genezing, exorcisme, verzoening werd zijn taak en tevens ‘trainde’ hij broeders tot het ware monnikenleven.

Later verlangde Antonius weer naar de eenzaamheid en trok de nog onbetreden woestijn in, een wildernis waar hij oog in oog stond met de duivel. Toch, zelfs hier wisten de mensen hem te vinden. Met hun noden deden ze een beroep op de gaven, die God hem verleend had. Toen het uur van zijn dood hem geopenbaard was, reisde Antonius met twee leerlingen naar een onbekende plaats. Hij wilde voorkomen, dat zijn lichaam op heidense wijze opgebaard zou worden. Antonius was nu 105 jaar oud, legde zich neer, “streekte zijn voeten uit en, alsof hij vrienden

had zien naderen en zeer verheugd om hen werd, zo straalde zijn gelaat terwijl hij daar neerlag. Toen gaf hij de geest...”

Bestrijder van de duivel

Met Antonius begint een lange geschiedenis van directe confrontaties tussen een christen en de duivel. Volgens een vaste tactiek richtte de boze eerst de aanvallen op het innerlijk. Hij wekte bij de jonge asceet twijfel op aan de ingeslagen weg en onreine begeerten, “maar Antonius hield Christus voor ogen”. Dan sloeg de duivel uitwendig toe. Met een horde demonen stortte hij zich op de monnik en sloeg hem tot Antonius als dood bleef liggen. Eenmaal bijgekomen riep hij: “Ik, Antonius, ben er weer! Ik deins voor jullie slagen niet terug!” In afzichtelijke gedaanten van wilde beesten, zwijnen en reptielen mishandelden ze hem met een oorverdovend lawaai, heviger dan voorheen. En Antonius, hij spotte met hen: “Als jullie ook maar over enige macht beschikten, zou de komst van één van jullie al voldoende zijn. En als jullie niets vermogen, waarom je dan zo nutteloos opwinden?” Plots waren ze weg en een hemels licht vervulde de plaats. “Waar was U toch?”, verzuchtte Antonius. “Ik was hier wel, maar Ik wachtte af om te zien hoe je streed”, was het antwoord van de Heer. En zijn hele verdere leven “wist Antonius van geen

ophouden in de strijd”, en bevocht hij de duivel “door zijn knieën te buigen en te bidden tot de Heer”.

Naar aanleiding van deze ervaringen wordt er aan Antonius een traktaat toegeschreven, waarin staat hoe men de listen van de duivel moet ontkrachten. De hand van Anthonasius is hierin mede te herkennen. Antonius ontmaskerde de schijnvoorspellingen en zogenaamde ‘wonderen’ door de duivel bewerkt. Deze zaait onrust, voedt de zelfverheerlijking, wil vurige christenen lauw maken of tot zelfvernietiging drijven. Het beste wapen tegen die streken is “zich ommuren met het geloof en het teken van het Kruis.”² Hoe gruwelijk hun gedaanten ook zijn, “het zijn lafaards en zij hebben een grote vrees voor het teken van het Kruis, aangezien de Verlosser juist uit kracht daarvan Zich van hen ontdaan heeft”. Zich toevertrouwend aan Christus in al onze armoede en zondigheid, door de heilige Naam aan te roepen, is een klap in het gezicht van de duivel. Hoewel Antonius niet over Maria spreekt, is Zij in later eeuwen naar voren getreden als Toevlucht, Wier Kroost, Jezus Christus, de kop van de slang verplettert.

Antonius abt

‘Abt’ is afgeleid van het Hebreeuwse woord “abba”, vader. Vele mensen, vooral monniken, erkenden in Antonius een ‘vader’, die hen begeleidde in hun christelijk leven. Van heinde en ver kwam men naar hem toe om raad, soms enkel om hem aan te raken of hem alleen maar te zien. Zijn woorden werden als kostbare parels bewaard en doorverteld, en dienden als een soort Regel voor de kluizenaars, die in zijn voetspoor zouden treden. Enkele spreuken³ van deze grote heilige geven we hier als voorbeeld weer:

- Zonder beproevingen zal niemand het Rijk der hemelen kunnen binnengaan. Neem de beproevingen weg en niemand wordt gered.

- Ik zag alle strikken van de vijand uitgespannen over de aarde en zuchtend sprak ik: “Wie komt daar nog langs?”. En ik hoorde een stem tot me zeggen: “De nederige.”

- Wie neerzit in de woestijn en de rust beoefent, wordt bevrijd van drie bekoringen: die van het gehoor, die van de spraak en die van het gezicht. Met één heeft hij nog maar te stellen, die van het hart.

- Een broeder zei tegen abt Antonius: "bid voor mij".
De grijsaard antwoordde hem: "Ik heb geen medelijden met u, en God ook niet, als u zelf niet uw best doet en niet tot God bidt."

- Iemand die in de woestijn op wilde dieren jacht maakte zag abt Antonius bezig met zijn broeders plezier te maken, en hij was geërgerd. De grijsaard nu wilde hem ervan overtuigen, dat men zijn broeders zo nu en dan moet toegeven, en hij zei hem: "Leg eens een pijl op uw boog en span hem." En hij deed het. Hij zei: "Span hem verder." En hij spande hem. En opnieuw zei hij: "Spannen!" Toen sprak de jager tot hem: "Als ik de boog bovenmate span, breekt hij." Toen sprak de grijsaard tot hem: "Zo gaat het ook met het werk Gods. Als wij bovenmatig gestreng optreden tegen de broeders, kunnen zij wel eens breken. Dus moet men de broeders zo nu en dan toegeven." Toen de jager dit hoorde, schaamde hij zich. Hij had veel van de grijsaard geleerd, en vertrok. Ook de broeders waren gesterkt en keerden naar hun woonplaats terug.

Tot ver in de 5^e eeuw bloeide het woestijnchristendom, als een correctie op het afgezwakte geloofsleven 'in de wereld'. Toen werd het kloosterleven in een gemeenschap (Pachomius) en met een regel (Basillius, Augustinus, Benedictus) algemeen aanvaard en ging de Heilige Geest langs deze weg verder de Kerk te begenadigen met het religieuze leven.

Antonius bleef het grote voorbeeld van de monniken en gaf de gelovigen in de felheid van het dagelijks leven moed om het kwade niet te vrezen: "Laten we steeds in onze gedachten houden, dat de Heer met ons is."

Pater Pio en Sint Antonius

Antonius was een veel vereerde heilige, vooral op het platteland als beschermheilige tegen vee-ziekten. Pater Pio was bekend met zijn beeltenis en levensverhaal. Hun beider levens vertonen een grote verwantschap. In de afzondering van een toren te Pietrelcina bereidde God Pater Pio voor op diens apostolaat, zoals Hij eens Antonius in een verlaten burcht gevormd had. De duivel slaat 1600 jaar na Antonius nog steeds op dezelfde weinig originele manier toe. Zowel de woestijnmonnik als de Capucijn hadden de zending tot hun dood aan toe met de duivel in het strijdperk te treden. In zijn leven moest Antonius wel zelfstandig zijn weg vinden, en Athanasius noemt hem dan ook 'Theodidaktos', door God onderwezen. Pater Pio kon de beproefde weg van de gehoorzaamheid aan zijn biechtvaders bewandelen. In de 4^e eeuw verslapte het Christendom, omdat vervolgingen wegvielen en het de officiële staatsgodsdienst werd. Antonius zette het 'martelaarschap' voort

in een ascetisch leven. In de 20^e eeuw groeide het atheïsme en het sluipend gif van de afval binnen de Kerk. Pater Pio representeert een onverkort katholiek geloof. Antonius en Pater Pio leefden aldus op cruciale momenten in de Kerk. Het is niet verwonderlijk, dat een grote aantrekkingskracht van hen uitgaat en hun woorden aansporingen voor het hart blijven.

1 Sint Athanasius (+373) schreef een lange hagiografie over Antonius. De citaten tussen aanhalingstekens zijn hieruit genomen. Nederlandse vertaling: *Leven, getuigenissen en brieven van de heilige Antonius Abt*, door Pater Christofoor Wagenaar OCSO, Monastieke cahiers nr.17, Abdij Bethlehem, Bonheiden.

2 Vanaf de Middeleeuwen wordt aanbevolen het kruisteken met Wijwater te maken.

3 Uit *Vaderspreuken*, door Pater Christofoor Wagenaar OCSO, Bonheiden.

3 De serafijnse heilige Franciscus

“In de heilige Franciscus zie ik een weergave van de heiligheid van de Heer, een beeld van Zijn volmaaktheid. Franciscus’ daden hebben volgens mij iets goddelijks in zich.” Dit schreef Thomas van Celano, de eerste biograaf van de heilige van Assisi. In Franciscus heeft de Kerk één van haar grootste heiligen voortgebracht. De heilige Geest kon in hem de navolging van de Zichzelf ontledigende Jezus tot volle wasdom brengen.

De weg van bekering

Het einde van de 12e eeuw was een woelige tijd voor Italië. Aan de grenzen drongen aanvallers, maar ook de inlandse steden voerden onderlinge oorlogen. De Kerk had te kampen met sekten, die mensen misleidden met een eigen ingekleurd ‘evangelisch leven’, en mensen op belangrijke posten waren ten prooi aan geld en macht. In deze maalstroom wordt Giovanni Bernardone geboren in 1182, zoon van een rijke lakenkoopman. Vader, net terug van een handelsreis uit Frankrijk, noemt hem Francesco. Een onbezorgde jeugd lacht hem toe met dure feestpartijen en uitstapjes. Bij een lokale oorlog meldt Franciscus zich aan als ridder, op zoek naar onvergankelijke roem. In het gevecht wordt hij echter krijgsgevangene en in de kerker vreet een ziekte aan hem. Vader kan hem vrij kopen en een lange periode van herstel volgt. Het vrolijke leventje blijkt ineens erg broos te zijn. Toch trekt Franciscus voor een tweede maal naar de slagvelden. Onderweg kruist de Heer Zelf zijn pad in een overrompelend visioen. Een tweegesprek tussen Christus en Franciscus volgt: “Wie kan je het meeste geven, de heer of de dienaar?” “De heer natuurlijk.” “Waarom verlaat je dan de Heer ter wille van de dienaar? Keer terug naar de streek waar je geboren bent.”

Hier neemt Franciscus zijn oude levensstijl weer op, maar de feesten bekoren hem niet meer en hij zoekt de eenzaamheid voor gebed. Dat ‘weekt’ hem los van de wereld. Op een dag stijgt hij van zijn paard af en kust een melaatse en “op dat moment grifte de herinnering aan Christus’ Lijden zich diep en onuitwisbaar in zijn hart” (Bon.¹) hij wordt bedelaar en verzorgt de zieken. In een kerkruïne te San Damiano spreekt Jezus hem wederom aan met deze eenvoudige woorden, die zijn zending bevatten: “Ga, Franciscus, herstel Mijn huis dat instort.” Hij zet zich ijverig aan de restauratie van vervallen kerkjes. Toch is hij nog niet geheel los van alles; hij is immers erfgenaam van een gefortuneerde koopman. Maar vader is diepbedroefd en woedend over de stappen van zijn zoon, die

door de buren voor een 'dwaas' wordt uitgescholden. Hij sleurt Franciscus voor de rechtbank. De bisschop wordt erbij geroepen en ten overstaan van hem, zijn ouders en de omstanders ontdoet Franciscus zich van zijn recht op erfenis door zelfs zijn kleren aan vader terug te geven. "Zo bleef de dienaar van de allerhoogste Koning dus naakt achter om naakt in de voetstappen te treden van de naakte gekruisigde Heer, Die hij zo innig liefhad." (Bon).

Franciscus is 25 jaar en wijdt zijn leven aan het gebed, boete, naastenliefde en prediken. Op een dag hoort hij Christus direct tot hem spreken via de Schriftlezing in de kerk: "Verkondig op je tocht: 'Het Koninkrijk der Hemelen is op handen.' Neem geen goud-, zilver- of kopergeld mee in je beurs, neem geen reistas mee voor onderweg, geen twee stel kleren, geen sandalen en geen stok. Want de arbeider is zijn levensonderhoud waard." (Matteüs 10, 7,9-10). Franciscus kan deze woorden letterlijk begrijpen, omdat hij zo arm leeft dat hij ze letterlijk kan waarmaken. Zijn bekeeringsstocht heeft een einde gevonden in een leven van radicale armoede, in navolging van de Heer, die ook "geen steen had om Zijn hoofd op te laten rusten" (Matteüs 8, 20).

In een wonderlijk samenspel tussen Christus en Franciscus volgden deze bekeringsstappen elkaar op. En het was beslist geen eenvoudige weg geweest. De worsteling om los te komen van zijn rijke jeugd; de zelfoverwinning een melaatse aan te raken met het risico één van hen te worden; gehoorzamen aan directe woorden van God; de pijnlijke scheuring met zijn ouders en overgeleverd zijn aan een niet te voorziene Voorzienigheid. Sommigen noemden hem een zot, anderen een heilige.

Kribbe, kruis en hostie

Het is opmerkelijk te zien hoe snel volgelingen zich aandienen en ook Clara een vrouwelijke tak kon oprichten. Aan de groei van de Orde heeft Franciscus vreugde en pijn beleefd. Uiteindelijk sloeg deze onder leiding van broeder Elias een weg in die niet aansloot op de oorspronkelijke bedoelingen van Franciscus en diens armoedebeleving.

Wat armoede voor Franciscus betekende is niet zo maar precies te begrijpen. Voorop staat dat de uiterlijke materiële armoede in dienst stond van en een uiting was van de "armoede van geest" (Matteüs 5,3). Franciscus' armoede was een binnengaan in de gezindheid, die ook Jezus bezielde, toen de eeuwige Zoon de goddelijke waardigheid aflegde en een mens werd, een slaaf zonder menselijke waardigheid (zie Filippenzen 2,5-11). Wie Franciscus wil begrijpen moet met hem mee

kijken naar het meest wonderlijke en onbegrijpelijke, dat er ooit op aarde heeft plaatsgevonden. De almachtige heilige onmetelijke allesbesturende God de Zoon, mede-schepper van Hemel en aarde “heeft Zichzelf ontledigd” en is een baby in een Kribbe, een misdadiger aan het Kruis, een breekbare Hostie geworden. De gedachte aan de Kribbe, het Kruis en de Hostie bracht Franciscus in grenzeloze verbazing, die uitliep op een liefdesextase. Armoede was voor Franciscus worden als Jezus, een baby, een gekruisigde, een uitgeleverde. Dit is verre van een liefelijke romantische weg. Als er medebroeders waren, die hier niet voldoende naar streefden, kon Franciscus hen hard en zelfs ruw aanpakken. Ook een heilige toorn kon de zachtmoedige Franciscus overvallen.

Het Kerstfeest was voor hem “het Feest der feesten” en aan Franciscus hebben wij het kerststalletje te danken. “Wanneer hij ‘Bethlehem’ uitsprak ging hij met zijn tong langs zijn lippen, alsof hij ervan proefde, diep genoot en de zoete naam langzaam inzoog.”(Cel.²) De gehechtheid aan het Kruis was zo mogelijk voor Franciscus nog intenser. Een werkelijke Passie-mystiek doortrok zijn geestelijk leven, dat niets zoetsappigs had. De Gekruisigde leidde hem naar de zieken om in hen “het Lijden, dat de Heer voor ons op Zich genomen heeft” (Bon.) terug te vinden. En tenslotte was Jezus altijd de eucharistische Heer: “O verheven nederigheid, o nederige verhevenheid dat de Heer van het heelal, God en Zoon van God Zich zo vernedert dat Hij Zich voor ons heil verbergt onder de geringe gestalte van brood”, schreef hij in een brief aan de Orde. Franciscus leefde van dit mysterie en ontving vaak de H. Communie en wel “zo devoot, dat hij anderen devoot maakte” (Bon.)

In zijn beroemde gebed zijn Kribbe, Kruis en Hostie bijeengebracht: “Wij aanbidden U, Christus, hier en in al uw kerken over de hele wereld en wij loven U, omdat Gij door Uw heilig Kruis de wereld hebt verlost.”

Dankt God voor alles

In een mens zoals Franciscus vol van de heilige Geest blijven steeds nieuwe kanten oplichten. Bekend zijn de franciscaanse vreugde, vrede en natuurliefde, die niets met “humane welwillendheid” te maken hebben. Want achter deze deugden ging een eindeloze dankbaarheid schuil jegens de goede God, Die voor alles zorg draagt. Bij alles wat Franciscus ontmoette, vanaf het eerste visioen van Jezus tot aan zijn dood, sprak hij eerst een dankgebed, een lofprijzing, een jubel uit. Het bekende *Zonnelied* is zijn danklied voor de schepping en de vrede.

Wat de mensen zo snel vergeten en verleren, God te danken, werd in Franciscus weer vlees en bloed. Eindelijk was daar weer een mens die voor en namens de schepping God de dank toezong, die Hem toekomt. Sint Paulus spoorde de Kerk hiertoe al aan: “Zegt voor alles dank aan God, Die de Vader is, in de Naam van onze Heer Jezus Christus” (Efeziërs 5,20); “Dank God voor alles” (1 Thessalonicenzen 5,18). Hij gaf zelf het voorbeeld: “Steeds weer zeg ik mijn God dank voor Zijn genade...” (1 Korintiërs 1,4; ook Romeinen 1,8; 1 Thessalonicenzen 2,13) e.a.). Maar zowel Paulus als Franciscus staan hiermee in het voetspoor van Jezus Zelf, Die Zijn hemelse Vader dankte (Matteüs 11, 25 en 15, 36; Johannes 6,11 en 11,41).

Het behoort evenzeer tot het franciscaanse erfgoed dankbaar te zijn voor wat we mogen ontvangen en doen, tevreden met wat we hebben. Dit begint bij de dankzegging dat God ons in leven heeft geroepen, dat ik mag leven; dat Hij Zijn Leven aan mij schenkt opdat ik eens eeuwig mag leven in Hem. Alle wisselvalligheden van het aardse bestaan veranderen hier geen jota aan! Danken wij de Heer voor de grote heilige Franciscus die ons dit opnieuw onder ogen brengt.

Voor Jezus en zijn Kerk

Franciscus leefde als dankbare zoon van de Kerk. Zij bracht hem immers Jezus in de Kribbe, aan het Kruis en in de Hostie. Hij kende geen enkel probleem met de hiërarchische structuur, die hij door Christus ingesteld beschouwde. Een tegenstelling tussen ‘basis-kerk’ en ‘ambts-kerk’, was hem vreemd, hoezeer groeperingen hem dit eeuwen later wilden toeschrijven. Voor Franciscus was de totale katholieke Kerk de ‘basis’ voor zijn leven met Jezus. Het enige waar hij moeite mee had, was de macht en de rijkdom waar die ook opdoken, bij priesters, bisschoppen, leken, medebroeders... Maar ondanks zichtbare zondigheid eiste hij respect voor de priesters en onderwierp zich totaal aan de Paus. Hij

leerde zijn medebroeders “onwrikbaar te geloven in de waarheden van het geloof zoals de heilige Roomse Kerk die leert en houdt, en die ook in nederige eenvoud zonder meer te belijden.”

In en door de Kerk kon Franciscus totaal voor Jezus leven. Wij kunnen ons nauwelijks voorstellen hoe volledig Franciscus dit heeft waargemaakt. Celano schreef: “Altijd was het Jezus, hij droeg Jezus in zijn hart, Jezus op zijn lippen, Jezus in zijn oren, Jezus in zijn ogen, Jezus in heel zijn lichaam.” En hiermee bekoorde hij Christus, Die deze wederzijdse liefde zou bezegelen.

Op de Alverna-berg zocht Franciscus troost in het gebed, toen de Orde aangevallen werd door misstanden. Hij smeekte om een hart dat uit liefde zou lijden, zoals het heilig Hart van Jezus en opende de Schrift op zoek naar een antwoord van de Heer. Deze viel drie keer open bij de Lijdensverhalen en Franciscus begreep wat de Heer vroeg. Hoog op de berg, vlak bij de steile afgrond, als het ware tussen hemel en aarde, bad Franciscus met uitgestrekte armen. De Gekruisigde verscheen hem, gedragen door zes Serafijnen-vleugelen en keek hem liefdevol aan. “Toen de verschijning verdween, liet ze in zijn hart een wonderbare liefdesgloed achter. Maar niet minder wonderbaar was de indruk van de wondtekenen, die ze in zijn lichaam achterliet... Het leek alsof er midden door zijn handen en voeten spijkers geslagen waren... Verder was zijn rechterzijde als met een lans doorboord.” (Bon.) Franciscus schrok hevig, maar hervond zijn dankgebed. Twee jaar droeg hij ‘de last’ die deze stigmata meebrachten. Toen overleed hij op 4 oktober 1226. Twee jaar later volgde de heiligverklaring.

Het lijkt erop alsof Franciscus de gave van de wondtekenen voor de Kerk verdiend heeft, want sindsdien hebben zovelen de stigmata ontvangen.³ Niemand mag vergeten dat Jezus door Zijn Lijden en Sterven de wereld heeft verlost, en de wondtekenen verwijzen hiernaar. Christus had de Kerk gesticht door Zijn heilige wonden, en Franciscus werkte mee aan het herstel van de vervallen Kerk door de wondtekenen. Zijn zending vond hierin een voltooiing. Maar tot het einde der tijden blijft het voorbeeld en de zoete aanwezigheid van de serafijnse heilige Franciscus de Kerk dragen. Tot lof van Christus. Amen.

1 Bon. = citaat uit de levensbeschrijving van **Bonaventura**

2 Cel. = citaat uit de levensbeschrijving van Thomas van **Celano**.

3 Zie [elders](#) op deze site voor een historisch overzicht.

*Gelukkig de mens
die zijn naaste in al diens
broosheid draagt,
zoals hij door hem gedragen
zou willen worden
als hij in eenzelfde toestand
zou verkeren.*

*Gelukkig de dienaar
die al het goede teruggeeft
aan de Heer God,
want wie iets voor zichzelf
achterhoudt,
verbergt in zich het geld van
de Heer zijn God
en wat hij meende te hebben,
zal hem afgenomen worden.*

Franciscus, *Vermaningen* nr. 18

4 Sint Antonius, beste vriend ..

Er was een tijd, dat ieder katholiek kind de naam Antonius kende, en elke kerk in een zijbeuk een beeld van deze heilige had staan met veel kaarsjes ervoor.

Ontelbaren hebben zich vertrouwelijk tot deze volksheilige gericht en verhoring ondervonden. Sint Antonius is zijn taak geenszins moe, dus waarom zouden wij hem aan de vergetelheid prijsgeven...?

Antonius van overal

Slechts de laatste jaren van zijn leven bracht Antonius in het Noord-Italiaanse *Padua* door. Hier vond hij een thuishaven voor zijn vele trektochten, hier in de buurt stierf hij en verrees een machtige basiliek over zijn relikwieën. Tot op de dag van vandaag trekken pelgrims naar deze plaats toe, wel wetend dat ze altijd een gewillig oor vinden bij Antonius van Padua.

Fernando – zo noemden zijn ouders hem – was overigens ver van Italië geboren in *Portugal*. In 1195 zag hij het daglicht en ontving het Licht van Christus in het heilig Doopsel. In een land, waar zovele culturen samenvloeiden, kreeg Fernando een goede opleiding en trad in bij de Augustijnen. Om meer vrij te zijn voor studie en geestelijke vorming vraagt hij overplaatsing naar een afgelegen klooster. Het is waarschijnlijk hier, dat hij de priesterwijding ontving.

In dit klooster ontmoet hij ook voor het eerst de Franciscaanse Minderbroeders. Enkele van hen vinden de marteldood in Noord-Afrika en Fernando bidt bij hun opgebaarde lichamen in de Augustijnerkerk. Is hun offer vruchtbaar geworden in hem? Tot verdriet van zijn oversten legt hij zijn verlangen Franciscaan te worden voor en kiest die radicale weg de wereld in, zonder een steen om zijn hoofd op te leggen. Een nieuwe Orde, een nieuwe naam: Antonius, naar de woestijnheilige, patroon van de Franciscaner-kluizernarij in Portugal. Direct vertrekt hij naar *Algerije* om zijn martelaar-broeders te volgen, maar koorts dwingt hem terug te keren. God heeft een andere zending voor hem.

Al snel reist Antonius naar *Zuid-Italië* voor het generaal kapittel, waar Franciscus zelf nog aan deelneemt. Zo'n 3000 broeders kwamen bijeen, en Antonius valt in die massa niet op. Uiteindelijk is een provinciaal bereid hem op te nemen en Antonius doet dienst als een soort huisknecht. Per toeval wordt zijn charisma ontdekt: tijdens een

gezamenlijke maaltijd met Dominicanen – de predikheren bij uitstek – vraagt de overste Antonius een preek te houden, omdat niemand van de overige Franciscanen dit aandurft tegenover de dominicaner ‘professionals’. Ademloos horen de aanwezigen hoe moeiteloos de ene diepzinnige uitspraak na de andere van Antonius’ tong vloeit. Deze werkbroeder blijkt de gave van onderricht te bezitten (vgl. 1 Korintiërs 12,28).

Vanaf dat moment wordt hij uitgezonden om in de ene streek na de andere te prediken. *Noord-Italië* en *Oost-Frankrijk* doorkruiste hij verschillende malen. Taalverschillen vormden geen probleem, want iedereen ‘verstond’ Antonius. Velen, op dwaalwegen gebracht door sekten, keerden door zijn woorden terug in de moederschoot der Kerk. En waar men niet wilde luisteren – zo meldt de legende – kwamen de dieren om uit Antonius’ mond Gods heilswerken te vernemen. Om zijn gave vruchtbaar te maken voor andere broeders, besloot hij preken neer te schrijven en verkoos hij *Padua* als vaste werkplek. Nog voor hij hieraan de laatste hand kon leggen, overleed hij in 1231, 36 jaar jong. Sneller dan zijn Ordes-vader werd hij na 11 maanden heilig-verklaard. Wonderen vonden er plaats rond zijn graf en later vond men zijn tong en stembanden onvergaan: “woorden van eeuwig leven” (Johannes 6,68) hadden die voor verval bewaard.

Kerkleraar

Bij de titel *Doctor Ecclesiae* denkt men aan die geleerde heiligen, die het ene moeilijke boek na het andere schreven, Augustinus, Anselmus, Thomas... Dan kan het vreemd overkomen, dat de heilige van het ongeletterde volk, die slechts wat preken neerschreef, in de rij der Kerkleraren is opgenomen. Maar reeds Franciscus zag de waarde in van Antonius' theologische opleiding. Een charismatische beweging, die de Minderbroeders waren, kan uiteindelijk niet zonder theologische inbedding in de Kerk. Antonius had als Augustijn veel theologie gestudeerd en opgeslagen in zijn geheugen. Franciscus stimuleerde hem deze kennis rendabel te maken.

“Aan broeder Antonius, mijn bisschop, wenst Franciscus heil. Ik keur het goed dat gij de heilige theologie onderwijst aan de broeders, op voorwaarde dat gij bij dit onderricht de geest van gebed en toewijding niet uitdooft, zoals in de regel staat.”

Franciscus in een brief uit 1223

In Antonius waren theologie en gebed en evangelisch leven tot een volkomen eenheid versmolten, die we veel hedendaagse theologen zouden toewensen.

Antonius' theologische kennis kwam ook van pas in de confrontaties met afgedwaalde groeperingen, die hun eigen evangelietje los van de Kerk en Sacramenten, achterna liepen. Antonius trok hun tegemoet, getuigde in woord en daad van de Volheid van de Kerk, die “de Volheid van God Zelf is” (vgl. Efeziërs 3,19). Velen won hij terug, velen ook niet. Een mens verkiest zo makkelijk zijn eigen ideeën, ook al beweert een heilige anders. Tenslotte voedde hij het volk met de gezonde leer, zonder spitsvondigheden, maar met een praktische directheid. Luisteren we naar enkele woorden, die hij tot ons richt:

Uw Barmhartigheid, Heer, houdt Hemel en aarde in stand; zonder Uw Barmhartigheid stort alles ineen.

Als een mens beter wil bidden, moet hij zich de Mensheid van Christus, Zijn Geboorte, Lijden en Verrijzenis helder voor de geest halen.

Wanneer de eigenliefde in de mens kleiner wordt, kan de liefde tot God in hem groter worden.

Wat je ook doen moet, doe dat met volle inzet, wanneer je bidt, geef je dan met hart en ziel aan God.

Natuurlijk is het wat anders enkele gezegden van Antonius te lezen, dan hem te horen en te zien preken. Maar waarom zou de heilige zijn woorden van weleer niet nieuw tot ons kunnen spreken, wanneer wij onze oren juist afstemmen?

Gevonden!

Antonius is bovenal de heilige van de verloren zaken, zo staat hij bekend bij vriend en 'vijand'. "*Antonius, beste vriend, geef dat ik dit wedervind.*" Maar is dit geen achterhaalde folklore of een te joviale omgang met een heilige tot ons eigen voordeel?

Uit het leven van Antonius is de anekdote bekend, dat hij zijn psalmboek kwijt was. Een novice had het weggenomen. Op Antonius' gebed krijgt deze monnik berouw en draagt het Psalterium terug. Zo ondervond Antonius zelf dat middels het gebed een verloren voorwerp 'terugkeerde'.

Deze ervaring groeide in de Hemel uit tot een zending andere mensen te helpen bij hun zoekgeraakte dingen. Nergens meer dan in Christus' Kerk behoren de mensen hartelijk en betrokken met elkaar om te gaan en daarom is Antonius bereid te hulp te snellen. Vooral als dit dankbaarheid voortbrengt, die op haar beurt bereid is iets voor God en de naaste te doen. Uit dank aan Antonius schonk men een gift voor de armen, het *Antonius-brood*. Omdat deze offerbusjes praktisch verdwenen zijn, betekent dit niet, dat alle noodlijdenden weg zijn! Dus laten we de 'moderne' wegen benutten (Giro, inzamelingen, stichtingen ed.) om uit onze overvloed bewust iets te laten verdwijnen voor een arme, zonder dat de andere hand het weet (Matteüs 6,3).

Maar Antonius maakte altijd de stap vanuit het alledaagse naar het hemelse, en ook zijn eindeloze hulp bij verloren voorwerpen heeft een diepere betekenis. Hij leert ons wat 'zoeken' is: het haast rusteloos afspeuren en daarbij de hulp van boven afsmeaken. Nu, zo moeten we ook volhardend zoeken naar Jezus Zelf: "Ik zoek mijn Welbeminde...Ik zoek mijn Welbeminde... Hebt gij mijn Welbeminde gezien?" (Hooglied 3,1 e.v.). En alleen een zuiver hart zal vinden, zoals de lelie – teken van zuiverheid – in de hand van Antonius aangeeft. Hij is ons voorgedaan in het zoeken naar Christus en op een gegeven moment liet Hij Zich vinden, het goddelijke Kind op diens arm. Dat Jezus als Kind verschijnt, is zo typerend voor de mooie devotie rond Antonius: een kinderlijk vertrouwen om langs alle verloren en teruggevonden zaken op Antonius' voorspraak Christus te vinden:

*Sint Antonius, beste vriend,
geef dat ik mijn Jezus vind.*

5 De heilige Teresa van Avila

Een vrouw uit duizenden

Jezus zei ooit tegen Teresa: “Zie eens, dochter, wat diegenen verliezen, die tegen Mij zijn. Laat niet na, het hun te zeggen.” En haar leven en geschriften getuigen inderdaad van een overweldigend contact met God en een energieke daadkracht. Wie tegen de Heer is mist dit alles, verliest de kans een leven van blijvende betekenis te vinden. Teresa laat niet na – ook nu niet – ons dit te zeggen.

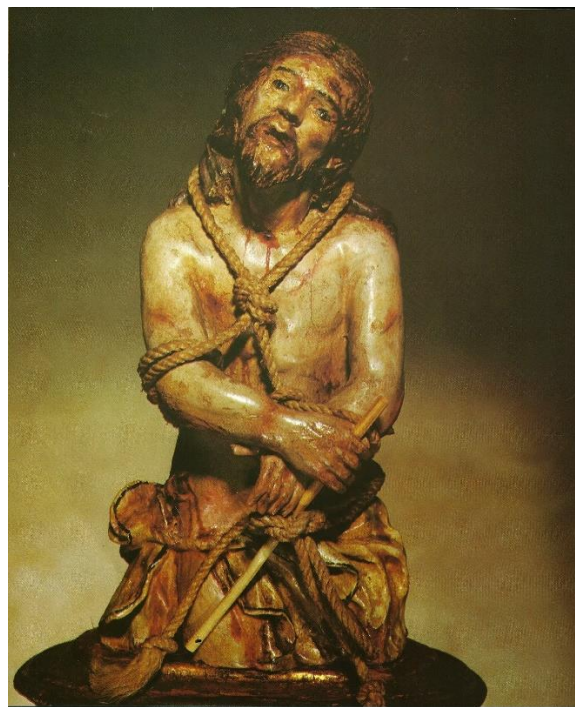
Spaanse vurigheid

Het Katholicisme van Spanje wordt gekenmerkt door een houding van alles of niets. Lange tijd moest de Kerk onder de overheersing en doodsbedreigingen van de Moren overleven. Geloof, trots en het zuiders temperament dreven nadien de ‘conquistadores’ naar onbekende landen over zee. Deze inborst voedde ook de Inquisitie, die overigens veel minder kwistig was met straffen, dan onze huidige misvormde ideeën daarover menen. Maar de lichtfakkels van Spanje blijven de grote heiligen als Ignatius van Loyola, Joannes van het Kruis, Joannes van God en Teresa van Avila (1515-1582).

Teresa was een mooie vrolijke jonge vrouw, die romantische ridderverhalen verslond en al toenadering voor een huwelijk had gezocht. Haar adellijke ouders sturen de dochter echter naar een pensionaat van Augustinessen. De tucht beviel haar slecht en ziek keerde ze naar huis terug, waar vrijheid blijheid is. Toch blijft één gedachte haar zorgeloosheid verstoren: de Hemel is geluk voor eeuwig, maar ook de Hel is zonder einde! Meer uit angst dan uit roepings-besef treedt Teresa in bij Begijnen-Carmelitessen vlak buiten de stad Avila.

Met een eerlijke ijver pakt zij het kloosterleven en ook de gebedsuren op, en het bevalt haar. Maar niet minder geniet ze van de contacten met oude bekenden en haar ‘vrolijke leventje’ gaat door achter de kloostermuren. Deze gespletenheid kwelt haar naar ziel en lichaam en Teresa wordt ernstig ziek. Ze ligt zelfs 4 dagen in coma en haar graf wordt reeds gegraven, maar ze ontwaakt net op tijd. De artsen geven het op en Teresa doet een laatste beroep op Sint Jozef. Langzaam geneest zij en her-begint het gebedsleven met een nieuwe inzet. Maar een mens is zwak en al snel keert het oude patroon terug: *“Aan de ene kant riep God mij, aan de andere kant volgde ik de wereld.”* Tien volle jaren blijft

de religieuze op twee benen hinken, niet bij machte de wereldse genoegens ter zijde te schuiven. De Heer Zelf moest ingrijpen... Wanneer Teresia al 39 jaar is en 17 jaar kloosterlinge valt haar oog onverwacht op een klein beeldje van Christus, gebonden aan de geselkolom, overdekt met wonden. Deze aanblik vermorzelt haar hart, in tranen valt ze op de knieën en belooft Hem "eens en voor altijd" te dienen. Niet lang erna voelt Teresia in haar gebed een vloed van genaden over zich uitgestort. De Heer is haast tastbaar aanwezig en trekt haar aandacht onverdeeld naar de Liefde tussen Vader, Zoon en Geest. In weinig jaren bloeit dit gebed uit tot de mystieke vereniging met haar Heer en Bruidegom, Jezus Christus.

Teresia's hart doorboord

"In het visioen dat ik nu beschrijf, liet de Heer me de engel zien als volgt. Hij was niet groot, eerder klein van gestalte en heel erg mooi... Ik zag in zijn handen een brede, gouden lans met een het uiteinde een weinig vuur, meen ik. Hij scheen ze mij een paar maal doorheen het hart tot in de ingewanden te stoten. Bij het terugtrekken ervan was het net of deze mee werden uitgerukt, terwijl ikzelf, vervuld van vurige liefde tot God, achterbleef. De hevige pijn die ik daarbij voelde, deed me zachtjes kermen zoals ik hogerop beschreef. Toch was die onuitsprekelijke pijn buitengewoon zoet. Het is dan ook onmogelijk naar het einde ervan te verlangen. De ziel kan met niets minder tevreden zijn dan met God Zelf, Dit is geen lichamelijke maar een geestelijke pijn, al heeft ook het

lichaam er enigszins en zelfs opmerkelijk deel aan. Hier heeft een heel zoet verkeer plaats tussen de ziel en God."

Boek van haar leven 29,13.

Burchten van gebed

"Dochter, denk je dat de verdienste ligt in het genieten? Nee, ze ligt in werken, lijden en beminnen", zei Jezus op een dag. De drie fasen van haar verdere leven liggen hierin vervat:

Gedreven door het contact met "*Zijne Majesteit*", doorzag Teresia het verval in haar klooster en Orde. Met enkele medezusters lukt het een klein nieuw kloostertje op te richten, toegewijd aan Sint Jozef. De armoede zou er volkomen zijn, de afzondering beschermd door tralies en het gebed kreeg alle voorrang. "*De Heer heeft getoond hoe Hij deze stichting bijzonder steunde.*" Het groeide dan ook en tot aan haar dood reisde Teresia in een huifkar door Spanje om her en der Carmelkloosters te stichten. Aan 15 heeft ze zelf meegewerkt en na haar dood brengen haar naaste medewerksters deze hervormde Carmel naar de noordelijke streken.

Om de zusters te begeleiden zoekt Teresia paters, die eenzelfde radicaliteit en Godgerichtheid willen beleven. Onder hen ontmoet zij Joannes van het Kruis. "*Hij was zo goed dat ik eigenlijk veel meer van hem te leren had, dan hij van mij.*" Daarnaast besteedt ze veel tijd aan het optekenen van wat er in haar leven gebeurd is, dit op verzoek van biechtvaders. In "*Het Boek van haar leven*" en "*Kloosterstichtingen*" geeft Teresia een levendig beeld van haar innerlijke ervaringen en uiterlijke activiteiten. Dagelijks verstuurt ze ook brieven om de stichtingen te bevorderen en op overtuigde toon weet ze 'vriend en vijand' voor zich in te nemen.

Maar met het werken kwam ook het *lijden*. Zoals dat in de geschiedenis der Kerk meer voorkomt, wekt de authenticiteit weerstand en afgunst op. Er ontstaat een strijd binnen de Orde over het bestaansrecht van de hervorming, die zo'n 13 jaar duurt en hier en daar niet zachtzinnig verloopt. Joannes van het Kruis zat een half jaar in een cel bij medebroeders en werd dagelijks afgeranseld! Het is een bevestiging van Teresia's heiligheid, dat zij nooit haar toevlucht heeft genomen tot oneigenlijke middelen en intriges. Ze vertrouwde op de gehoorzaamheid aan haar oversten en het gebed. Uiteindelijk wordt de hervormde Carmel als zelfstandig erkend en is bekend als de Orde van de Ongeschoeiden.

Al deze daden en strijd kon Teresia dragen door haar intens geestelijk leven, een bidden dat vooral *beminnen* was. Haar “Gewetensbrieven” zijn de korte getuigen van wat zij beleefde in haar omgang met Christus. “Toen ik mij eens erg zorgen maakte over de bloei van de Orde, zei de Heer mij: ‘Doe wat je kunt en laat Mij doen; maak je nergens ongerust om; geniet van het geluk dat je geschonken is, want het is heel groot. Mijn Vader heeft Zijn vreugde in jou en de heilige Geest bemint je.’” (brief 10)

Opgeteerd door dit liefdesvuur, zei Teresia, 67 jaar oud: “Niet één van mijn beenderen is meer goed.” Op 2 oktober 1582 wist ze dat ze zou sterven. Gesterkt door de heilige Teerspijze sprak ze: “Het is tijd, dat wij elkaar zien, mijn Beminde, mijn Heer. Het is tijd om op weg te gaan. Laten wij vertrekken, het uur is gekomen.”

De wereld van het gebed

Teresia is – naast Catharina van Siëna en Thérèse van Lisieux – tot Kerklerares aangesteld. Wat zij ons vooral wil aanleren is de veelkleurigheid van het bidden. De *Katechismus van de Katholieke Kerk* geeft in Deel IV een zeer compleet overzicht van het christelijk gebed en citeert Teresia enkele malen (nrs. 2704 en 2709). Bidden is zoveel meer dan gebeden opzeggen of meezeggen. Zoals Teresia het beschrijft in haar twee grote werken “*De Weg van Volmaaktheid*” en “*De Innerlijke Burcht*”, gaat het om een avontuurlijke reis door de ziel in gezelschap van Jezus. Zeer concreet reikt de Kerklerares de eerste stappen daartoe aan:

- Een vast besluit enkele momenten per dag onze aandacht geheel op Christus te richten, zonder gebedsintenties en verlangens. God hoeft niet voor ons op te draven, wij keren ons naar Hem. “Ik deed mijn best om mij Jezus Christus, ons Goed en onze Heer, zoveel mogelijk, in mij aanwezig [door het Doopsel; na de Communie] voor te stellen.”

- De biddende mens moet zich goed realiseren wát hij bidt en tot Wie. Zo is het bidden met woorden een opstap, die steeds nodig blijft, naar een woordeloos gekeerd zijn naar Christus. *“Aandacht schenken aan wát we zeggen, het begrijpen, verstaan tot Wie we ons richten.”*

- Wanneer het hart aldus afgestemd is op de aanwezige Heer, rest een eenvoudig bij Hem verblijven. Dit niet passief, nonchalant of onverschillig, nog minder zelfgericht, maar alert, ontvankelijk, actief luisterend en bereid om Zijn Woord te vernemen. *“Het is zoals wanneer men in het donker iemand bij zich voelt. Zonder te zien ben je er zeker van dat die er is.”*

- Door regelmatig zulke momenten van stil gebed te zoeken, wordt de toekeer naar Jezus eenvoudiger: *“Hij houdt er zo van dat wij vaak naar Hem kijken, dat Hij niet nalaat ons hierbij te helpen.”*

Bidden is echter nooit een methode of techniek, en ook Teresa geeft geen systeem, al scheidt zij wel enige orde in de vele kanten van het bidden. Gebedstechnieken zijn wezensvreemd aan het christelijk bidden. Ze stammen uit religies waar de mens een religieuze ervaring zelf moet maken of opwekken. Binnen de ware Godsdienst schénkt God die, en is bidden uiteindelijk zeer eenvoudig: *“Naar ik meen is inwendig bidden niets anders dan omgaan met een Vriend; je weet je door Hem bemind, je bent vaak met Hem alleen.”*

En zo zal de biddende christen ook buiten de gebedsmomenten, van tijd tot tijd Christus' aanwezigheid zoeken. Dit contact met de Heer zal de bron worden van het leven, een steun in een omgeving die Jezus verloren heeft en de nieuwe evangelisatie vruchtbaar maken. De werken van Teresa zijn dus zeer actueel en aanbevolen. Moge haar voorspraak het gebed in ons doen stromen, of tenminste het verlangen daarnaar opwekken. Zij schreef eens: *“Christus beloofde mij niets te weigeren van wat ik zou vragen.”*

Teresa van Avila, *Mystieke Werken*, 4 delen, Carmelitana, 1980-1984.

Walter Nigg, *Teresa van Avila*, Amsterdam-Gent 1991, geïllustreerde biografie.

6 Gemma Galgani

Een slachtoffer van liefde

Uit de mond van Gemma Galgani werd ooit opgetekend: “O heilige liefde ontvlam mij. Ik verlang naar U alleen. Ik zou willen dat na mijn dood iedereen kon zeggen: ‘Gemma is een slachtoffer geweest van liefde, en als slachtoffer van liefde is zij gestorven, opdat allen Jezus zouden beminnen.’”

In deze woorden heeft de heilige zelf haar diepste wezen en zending uitgedrukt: uit liefde lijden opdat mensen Jezus ontmoeten. Deze jonge vrouw, dat maar 26 jaar is geworden, was overrompeld door de liefde van Jezus. En dat is geen liefde zoals wij die ons doorgaans voorstellen...

Korte levensloop

Op 12 maart 1978 kregen Enrico en Aurelia Galgani hun vierde kind, dat ze Gemma noemden, Juweel. De eerste levensjaren zijn getekend door de ziekte en overlijden van moeder in 1885. De kleine Gemma beleefde dit verlies als een eerste grote offer, dat ze aan God moest brengen. Op school ontwikkelde zij zich als een creatieve zelfbeheerste leerlinge. Met haar eerste heilige Communie op 17 juni 1887 ontvangt zij de gave van het gebed. Een verlangen verenigd te leven met Jezus neemt met de jaren bezit van haar, maar het blijft onduidelijk hoe ze dit vorm moet geven in een bepaalde levensstaat.

Een reeks tegenslagen overviel de familie door de dood van een broer die voor priester studeerde, het failliet gaan van vader en kort nadien ook zijn sterven. De kinderen blijven arm en verweesd achter. Gemma neemt zolang als nodig de zorg voor hen op zich en vertrekt dan naar een oom en tante. Wanneer ze weer thuis komt wonen wordt ze zwaar ziek. Een jaar lang ligt ze op bed, verlamd, half doof en blind. Innerlijk bevocht Gemma de overgave aan Gods Wil, maar bleef bidden om herstel omdat ze de familie niet tot last wilde blijven. Op een nacht verscheen de broeder Passionist Gabriël Possenti van de Moeder van Smarten¹. Op zijn voorspraak geneest Gemma, tot opluchting van de huisgenoten. *“Ikzelf was ook blij, niet omdat ik weer gezond was, maar omdat Jezus mij tot Zijn dochter had uitverkoren.”*² Broeder Gabriël had het teken van

de Passionisten op haar gedrukt en Gemma hoopte vurig in te treden als Passionistin. Maar dit is er nooit van gekomen.

Dankzij de loutering door het lijden neemt Gemma's mystieke leven een hoge vlucht. Op Witte Donderdag van het jaar 1899 gebeurde het volgende: *“Jezus verscheen met open wonden. Er stroomde geen bloed uit, maar vlammen van vuur, die in een oogwenk mijn handen, voeten en zijde raakten. Het voelde alsof ik stierf, maar Maria hield mij vast. Toen het visioen verdween was ik op mijn knieën en voelde pijn in mijn handen, voeten en zijde. Ik stond op en zag dat er bloed uit de plaatsen kwam waar ik pijn voelde. Geholpen door mijn Engelbewaarder lukte het in bed te komen.”* Elke week keerden de stigmata terug. De laatste drie jaren waren ze echter onzichtbaar. Haar biechtvader had Gemma opgedragen hiervoor te bidden. Deze jaren woonde ze bij de familie Gianni en hielp in het huis en met de kinderen. Het zijn jaren van extasen en boete-werken, van een toenemende overgave aan Christus. Begin 1903 constateert men tuberculose. Wegens besmettingsgevaar woont ze sindsdien in een klein appartement en lijdt met de verlaten Christus. De Goede Vrijdag is ze verenigd met de Gekruisigde en daags erna op 11 april 1904 sterft zij. De zaligverklaring volgde in 1933 en haar stoffelijk overschot wordt begraven in de kapel van de zusters van Passionistinnen. Haar hartenwens werd op deze wijze toch vervuld. De heiligverklaring volgde in mei 1940 vlak voor het doorbreken van de Tweede Wereldoorlog.

Rijk geestelijk leven

Gemma heeft als kind geleefd naar haar doopgenaden en gebeden met het kinderlijk besef van Gods grootheid. En Jezus heeft haar uitgekozen voor de uitzonderlijke zending uit liefde te lijden. Hij sprak tot haar vertrouwelijk en zij tot Hem. De heilige Naam Jezus weerklonk keer op keer in haar extasen en staat in elke alinea van haar brieven. De Heer heeft haar één totaal verlangen naar God gemaakt: *“O wat hebt Gij mij gedaan, Jezus? Wat hebt Gij aan mijn hart gedaan, dat het U voortdurend zoekt en zonder ophouden smacht naar Uw Tegenwoordigheid.”*

Het is belangrijk in de levens van heiligen als Gemma (en Pater Pio) deze voorafgaande hand van Christus te herkennen, Die Zijn liefde uitgiet in hun harten. Pas dit voorafgaan van Gods genade verklaart waarom Gemma er alles voor over heeft – tot het ergste lijden toe – om Hem iets terug te kunnen geven. *“O mijn God, heilige Hostie, U wijdt ik al mijn liefde. Ik heb bemerkt, o Jezus, dat Uw liefde mij zocht en ik ben toegesneld; dat Gij mij riep, en onmiddellijk ben ik gekomen.”* Zo ontstaat wonderlijke omgang tussen Jezus en Gemma, tussen Gemma en Jezus. Maar ook Maria, Paulus van het Kruis – de stichter van de Passionisten – en Gabriël Possenti komen bij haar, als familie bij een zuster. De vertrouwelijkheid slaat echter nooit over in een ontoelaatbare familiariteit: *“Aanbidden wij de onmetelijke, onsterfelijke, oneindige God. Aanbidden wij de oneindige majesteit van onze God.”* Evenmin heffen de vele extasen en visioenen het geloof op. *“Het geloof is mij genoeg, Jezus: door het geloof zal mijn leven een volmaakt leven zijn.”* Geloven kan zich immers altijd verdiepen, van een overtuiging dat God bestaat, langs een toevertrouwen van ons leven aan Hem, tot een volledig uit handen geven aan Hem van alles, echt alles.

De engel en de duivel

“Het is nu al vijftien dagen dat ik mijn Engelbewaarder niet heb gezien. Wat is mijn goede Engel toch streng! Waarom moet hij mij zo streng straffen?” Dat beangstigde Gemma, want haar Engel week nooit van haar zijde. Hij troostte haar, verzorgde haar, bad met haar en voor haar: *“Goede Engel, nu ik ophoud met bidden, moet Gij het in mijn plaats doen.”* Hij was haar vertrouweling in wanhoop en in de donkere nachten van haar ziel. *“Engel, mijn goede Engel, Jezus bemint mij toch, is het niet? Ik ook, ik bemin Hem.”* Maar deze *“lieve Engel”* deinsde er ook niet

voor terug Gemma op haar kop te geven als ze nalatig was geweest of twijfelde aan Gods genade.

Deze nabijheid van haar Engelbewaarder was nodig in een leven waar de duivel het ook op gemunt had. Hij mishandelde Gemma vreselijk of hij misleidde haar door zich als een Godsgezant voor te doen. *“Ga weg, ga weg... Nee, booswicht, ga heen... Het heeft geen zin zo'n vroom gezicht te zetten, ik ken je nu wel... Geloofd zij Jezus! Geloofd zij Maria... lelijke leugenaar. Ik had je gisteren al gezegd, dat je een lelijke leugenaar bent... Denk je dat Jezus het me niet zegt, wanneer jij het bent? Ja, word maar woedend... ga nog maar erger te keer... word maar razend, bah, dat is echt iets voor jou!”* Bij vele heiligen werkt hun geloof als een soort bliksemafleider. Ze trekken de woede van de duivel naar zich toe, waardoor andere zielen vrijer staan voor Gods genade.

Slachtoffer van liefde

Wie de brieven en extasen van Gemma leest, wordt overspoeld door een overmaat van liefde en lijdenszucht. Het staat wellicht ver van ons af. En het is modern zoiets als 'ziekelijk' te bestempelen, of niet passend bij wat wij onder Gods liefde verstaan. Maar eerlijker is het om toe te geven, dat Gemma's ervaring ons geheel overstijgt. We kunnen er geen oordeel over vellen, zeker atheïstische psychologen niet of oppervlakkige levensgenieters. Gemma zei ooit: *“Jezus is een grenzeloze liefdesocean.”* Wat een prachtig woord is dat. Zij is tot op de bodem van die oceaan afgedaald, waar wij nog op de kant zitten toe te kijken.

Deze grenzeloze liefde herkende Gemma in de Eucharistie, de Zelfuitlevering van Jezus zonder maat. *“Het Cenakel waar de Heer de Eucharistie instelde is de school der liefde. Jezus is de leermeester en de Eucharistie de hemelse leer.”* Maar Hostie betekent Kruis. En Gemma die leefde voor de eucharistische Heiland liet zich zo meetrekken tot op het Kruis. *“O! Als ik U zoek, Jezus, vind ik U bijna altijd aan het kruis genageld.” “Vannacht, Jezus, wil ik alles zelf lijden.”* En dan ondergaat Gemma de doornenkroning, de geseling, de slagen, de kruisiging. Maar eenmaal hier aanbeland – diep in de oceaan – ontdekt zij nog meer liefde: *“Op het Kruis, Jezus, heb ik geleerd U te beminnen.” “Wie het Kruis weigert, stoot ook Jezus van zich af.”*

Haar hele leven heeft Gemma geijverd voor de bekering van de zondaars. Zij bad en leed voor hen, zoals Jezus aan het Kruis. *“Het zijn Uw kinderen, verlaat hen niet. Denk eraan, Jezus, ik wil ze allen redden.”* Ze stelde zich op voor de goddelijke gerechtigheid om die op te vangen, zoals Jezus. *“Ik ben bereid alles voor hen te doen. Gij zijt gestorven aan het Kruis, doe ook mij aan het kruis sterven.”* Deze twee belevingen van haar liefdes-lijden en zielen-redden zijn de pijlers van Gemma’s zending: Jezus grenzeloze liefde beantwoorden door zich aan te bieden als slachtoffer van liefde. *“Ik slachtoffer? O, graag, Jezus.”* *“Ik ben bereid Uw slachtoffer te zijn.”* *“Laten wij, Jezus, één enkel slachtoffer zijn.”* *“Ik ben uw slachtoffer op het Kruis, op het altaar.”* *“Liefste Jezus, ik ben het slachtoffer van Uw liefde.”*

Na haar dood is Gemma de onzichtbare vriendin van velen geworden. De gelovigen dankten God voor een heilige als Gemma en zochten haar steun in hun eigen leven. En wie vragen heeft bij zo’n soort leven, weerstand, angst wellicht, het is niet de weg die in discussies uit te vechten, noch om ze weg te stoppen. We kunnen dit alles aan haar voorleggen, die dit alles heeft doorleefd, Gemma zelf. Op één of andere

manier zal zij antwoord geven en behoedzaam de weg wijzen hoe ieder op zijn manier Jezus kan beminnen, het Kruis kan opnemen en vruchten kan dragen voor de Kerk en wereld. Boven de zwarte passie-mantel straalt ons immers haar gelaat tegemoet...

Gemma en Pater Pio

Het mystieke leven van Pater Pio vertoont veel overeenkomsten met dat van Gemma. Evenals zij kende de pater een innige omgang met Jezus, Maria, heiligen en zijn Engel. Ook werd hij geteisterd door de duivel. Visioenen, stigmata, hartenschouw e.d. zijn charisma's in beider leven. Zowel van Gemma als van Pater Pio zijn de brieven aan hun biechtvaders kostbare getuigen van hun innerlijk leven.

Pater Pio heeft zich gevoed met de geschriften van Gemma. Op 2 mei 1912 schrijft hij aan Pater Benedetto: *“Ik wil u nog een gunst vragen: ik zou graag het boekje lezen getiteld: ‘Brieven en extasen van de dienaress van God Gemma Galgani’.*” Het gaat hierom een werk van Gemma's biechtvader Pater Germano di S.Stanislao uit 1910. Ongetwijfeld zal Pater Pio een diepe verwantschap ontdekt hebben met deze vrouw, die maar zo kort geleden hetzelfde heeft doorgemaakt als hij. Aangezien Gemma nog niet heilig verklaard is, kan Pater Pio zich met haar identificeren zonder zichzelf als een heilige te bestempelen. In zijn eigen brieven klinken echo's door van Gemma's spiritualiteit. *“Oh, wat is het een wonderbaar iets slachtoffer van liefde te worden.”* (26 augustus 1912) *“Ik ben gekruisigd door liefde.”* (18 maart 1915) Gemma heeft hem ongetwijfeld verder op zijn weg geholpen, door haar geschriften maar zeker ook door haar hulp vanuit de Hemel. Samen met Thérèse van Lisieux heeft zij in Pater Pio's spiritualiteit die gloed van liefde gebracht, die heel hun lijdens-leven toch een zo wonderlijke glans blijft geven.

1 Deze broeder leefde van 1838 tot 1862 en was tijdens Gemma's leven nog niet zaligverklaard. Dit gebeurde in 1908 en de heiligverklaring volgde in 1920.

2 Alle uitspraken van Gemma komen uit de genoteerde extasen, uitgave van P.Bonifatius C.P., Eindhoven 1927. Na de jaren '50 is er (helaas) geen Nederlandse biografie of tekstuittgave van deze grote heilige verschenen.

7 Thérèse van Lisieux

Een ziel ontvlamd in liefde

“En toch span ik mij in, mijn vader, om te leven overeenkomstig met wat zuster Thérèse zei. Iedere ziel, die ontvlamd is in liefde tot God zou dat toch ook moeten zeggen.”¹ Zo reageerde Pater Pio op een aanwijzing van pater Agostino, Thérèse na te volgen. De enorme invloed die begin vorige eeuw van deze Carmelites is uitgegaan, heeft ook San Giovanni bereikt. Thérèse is als het mosterdzaadje én de graankorrel, waarover de Heer gesproken heeft: het allerkleinste zaadje, dat opschiet groter dan alle gewassen (Marcus 4,31-32), maar daarvoor eerst in de aarde moet vallen en sterven (Johannes 12,24).

De passie

Witte Donderdag 1895. Thérèse keert na de gebedswake bij het rustaltaar naar haar cel terug. Op bed moest ze hoesten en geeft ‘iets’ op, dat ze opvangt in haar zakdoek. ’s Morgens op Goede Vrijdag ziet ze dat het bloed is. *“Mijn ziel werd vervuld met een grote vertroosting. Ik was er stellig van overtuigd, dat Jezus op de gedenkdag van Zijn Dood, mij voor de eerste maal opriep.”* Haar longen zijn aangetast door tuberculose en dit jonge leven spoedt zich onherroepelijk naar de dood.

Haar creatieve religieuze hart had nooit moeite gekend om voorstellingen van de Hemel te maken. Het geloof was voor haar vanzelfsprekend en Jezus altijd dichtbij. Maar langzaam trekken er donkere wolken voor dit geloofslicht en, zo zegt zij: *“De Hemel zit op slot.”* Het is geen geloofstwijfel, maar een duisternis in haar geloofs-ervaring. Ze gelooft in Jezus, maar ervaart niets, ze is beland in de Nacht van het niet-ervaren van God. *“De duivel is om mij heen... En ik kan niet bidden. Ik kan alleen naar de heilige Maagd kijken en ‘Jezus’ zeggen.”* Haar geloof is ontdaan van alle bijkomstigheden en – zoals de Heer aan het Kruis omgeven door dichte duisternissen (vgl. Marcus 15,33) – het komt aan op een totale overgave aan God aan de andere kant van de wolken, aan de andere kant van het lijden en sterven.

In dit Niets begrijpt Thérèse het ongeloof van velen en voorziet als het ware al de 20e eeuw, waarin het atheïsme een schrikwekkende omvang gaat aannemen. Door onze zonden en ongeloof, door lijden lijkt God veraf, omdat de mens niets van Hem ervaart. Maar Thérèse moest door deze nacht heen om te beleven, dat het eenvoudig vertrouwen op Gods

zorg nooit tevergeefs is. Juist in de duisternis geven Jezus' zorgende armen meer vreugde.

Ook ziet Thérèse nu eindelijk haar verlangen gerealiseerd: "*Jezus tot dwaasheid toe liefhebben.*" Want ze krijgt er geen 'mooie gevoelens' of duidelijke verhoringen voor terug. Het niet-ervaren geeft haar de kans Jezus belangeloos haar liefde te schenken, Hém te laten ervaren dat zij om Hem geeft. "*Hij wil niet dat wij Hem liefhebben omwille van Zijn gaven, maar omwille van Hemzelf.*" Al het verborgen egoïsme in haar geloof is weg en ze kan zich totaal wegschenken aan God.

In 1897 bereikt de lichamelijke aftakeling haar dieptepunt. Thérèse ligt op de ziekenzaal met weggeteerde longen. Ze krijgt geen rustpauzes in haar passie en ze is niet sterk of heldhaftig, maar steunt op Gods bijstand. "U zou moeten slapen" zegt een medezuster. "*Dat kan ik niet, teveel pijn. Dan bid ik maar.*" "Wat zegt u dan tegen Jezus?" "*Ik zeg Hem niets, ik bemin Hem.*" Haar laatste woorden zijn evenzo een uiting van liefde: "*Mon Dieu, je T'aime. Mijn God, ik bemin U.*" 's Avonds om 20 na zeven, op 30 september 1897 sterft ze. Een merkwaardige vrede daalt over het gelaat van de overledene. Haar zuster Celine maakt een foto, waarop de voor Thérèse zo kenmerkende glimlach lijkt door te breken...

Geen lang leven

Thérèse werd op 2 januari 1973 te Alençon in Normandië geboren. Ondanks de “*tederste glimlachjes en liefkozingen*” was haar jeugd een last. Ze was overgevoelig en kreeg slag na slag te verduren. Moeder overleed vroeg, haar oudste zus, de ‘*tweede moeder*’ ging naar het klooster, op school is ze eenzaam en onbegrepen. Ze ergert zich aan heer eigen zwakheid...

Maar achter dit moeizame leven is Jezus nabij en haar eerste heilige Communie ervaart ze als de bron van veranderingen. “*Op die dag was het niet meer elkaar aankijken, maar een samensmelten. Jezus en Thérèse waren geen twee meer, Thérèse was verdwenen, zoals een druppel zich verliest in de golven van de oceaan. Jezus was alleen overgebleven. Hij was de meester, de Koning.*” Als jong meisje heeft ze zeer goed aanvoeld, dat Jezus een gevende God is, die tot het uiterste toe geeft, zijn eigen Bloed. En Thérèse wil hierop inspelen door zoals Hij, zich te geven en te bidden dat iedereen Jezus’ gaven wil ontvangen. Wanneer een moordenaar, voor wie zij intens gebeden heeft, vlak voor zijn executie het kruisbeeld kust, herkent zij daarin de verhoring van haar gebed. Haar roeping wordt erdoor versterkt: in het verborgene bidden en offeren voor de bekering van zondaars.

Met een speciale toestemming – waarvoor ze zelfs de Paus nog tegen alle protocollen in, had aangesproken – mag zij op haar vijftiende jaar intreden in de Carmel van Lisieux. Haar droomwereld van de kinderjaren had zij volledig van zich afgeschud en zonder illusies nam zij het harde eentonige Carmelleven op zich. Haar geestelijke ontwikkeling gaat door. Ze denkt na over wat ze meemaakt, leert van fouten en problemen en probeert alles in het licht van Christus te zien. In de kleine wereld van een Carmelgemeenschap weet zij zich te onttrekken aan de neiging van kleingeestige reacties. Ze helpt de meest irriterende zusters en bewaart altijd haar glimlach. Maar innerlijk lijdt zij. Om de dementie van vader, haar machteloosheid, haar beperktheid en kleinheid. Toch heeft zij na enkele jaren de rijpheid van een volwassen religieuze en krijgt de novicen onder haar hoede. Ook is zij – uit gehoorzaamheid – bezig haar levensverhaal te noteren. Haar hart is vol vreugde, want ze heeft God op een nieuwe manier ontmoet, niet meer louter als de dreigende, straffende God die het onmogelijke eist, maar in Zijn barmhartige Liefde. Dat is geen liefde, die alles door de vingers ziet, maar een liefde bij wie juist alles veilig in handen kan worden gelegd. Thérèse wijdt zich aan die liefde toe. Ze ‘offert’ zich daaraan voor al degenen, die Gods Liefde onverschillig terzijde laten. “*O wat is onze godsdienst mooi. In plaats van de harten bekrompen te maken (zoals de wereld denkt) tilt zij ze omhoog*”

en maakt ze bekwaam om lief te hebben.” De Heer aanvaardt haar liefdes-offer en de liefde verteert Thérèse. De bloedspuwing op Witte Donderdag 1895 is het lichamelijk signaal hiervan.

Thérèse van het Kind Jezus

In haar autobiografie *Geschiedenis van een Ziel*, die zij in drie etappes schreef, maar ook in haar brieven en gedichten, in haar uitspraken, is ‘haar kleine weg’ terug te vinden. Allereerst is dit een weg van ‘*kleine deugden*’. Alledaagse handelingen beleven als waardevolle daden, waarvan niemand weet heeft, behalve “de Vader Die in het verborgene ziet” (vgl. Matteüs6,6). “*Alles is groot in het geestelijk leven...Een speld oprapen uit liefde kan een ziel redden. Wat een mysterie.*” Dit onophoudelijk beoefenen is niet minder zwaar dan de eenmalige marteldood! En alleen wie in het kleine getrouw is, zal dat ook in het grote zijn, zegt de Heer (vgl. Lucas 16,10).

Maar bij al de daden gaat het nooit om prestaties, om perfectie. Het zijn ‘*kleine diensten*’, omdat we uit onszelf niet veel verder komen. En die armoede is ons geluk, heeft Thérèse ontdekt. Want dan wenden we ons tot Jezus en vragen we Hem te doen wat Hij zo verlangt: te geven. “*De verdienste bestaat niet hierin dat je veel doet of veel geeft, maar eerder hierin, dat je weet te ontvangen, dat je veel liefhebt.*” “*Dit is nu echt het kenmerk van Jezus. Hij geeft als God, maar Hij vraagt nederigheid in je hart.*” De mens is ‘groot’, omdat Jezus om hem geeft, hem het leven geeft, hem Zichzelf geeft. God houdt van ons en daarin ligt de waarde van ons leven. Thérèse stelde zichzelf hoge eisen, was ontevreden over haar beperktheid, totdat het licht doorbrak van Gods barmhartige Liefde, die allereerst geloof, overgave en vertrouwen vraagt.

Thérèse ging echter nog verder op haar kleine weg. In een gedicht van haar staat: “*Liefde is geven en wel zichzelf geven.*” Door te kijken naar het Kindje Jezus en de Hostie begreep ze, dat ‘geven’ ook meebrengt ‘zich laten weggeven’. Jezus liet Zich in de armen van Maria dragen, laat Zich uitdelen aan de gelovigen in al die Hosties, zonder reserve, zonder in te (kunnen) grijpen. En zo wil zij beschikbaar zijn voor de Heer, opdat Hij haar kan ‘weggeven’ aan wat Hij bepaalt: lastige medezusters, geloofs-verduistering, teleurstellingen, over zichzelf schrijven, aan het lijden, aan de dood. “*Laten we Jezus niets weigeren*”, schrijft zij in haar brieven. “*De volmaaktheid bestaat er in dat wij Zijn Wil doen, en zijn wie Hij wil dat we zouden zijn...*”

Zo sterft Thérèse en groeit tot een grote boom, die vruchten draagt. Dit leven van de kleine daden van naastenliefde en zichzelf belangeloos geven is 'missionair'. Zowel wegens de concrete daden als vanwege het verborgen offer. Thérèse is terecht patrones van de Missie geworden, zij die haar klooster nooit verlaten heeft, maar een liefde kende die de wereld omspande. Zij heeft ook altijd speciaal gebeden voor de priesters. Deze staan immers zo dicht bij de Zelfgave van de Heer, dat zij daarin moeten delen. Zoals Jezus Zich 'totaal geeft' in de Hostie met geest, ziel, lichaam, mensheid en Godheid, zo moeten priesters zich inzetten voor het zielenheil van hun 'kudde.'² Tot op vandaag getuigen vele priesters en seminaristen, dat ze hun roeping danken aan Thérèse.

Thérèse van het heilig Aanschijn

In de Carmelkloosters van Frankrijk leefde in de vorige eeuw een grote devotie voor Jezus' heilig Aanschijn. Rond 1843 had een zuster Marie de Saint Pierre inspraken van de Heer ontvangen, met de oproep: "Zoek voor Mij nieuwe Veronica's". Bij Thérèse vindt deze devotie direct respons. Zij neemt deze beleving mee in haar levendige omgang met Jezus. Ze ontdekt "*schatten verborgen in het heilig Aanschijn*". Allereerst dat de ontluistering en geschondenheid het Gelaat van Jezus nooit lelijk maken, omdat het mishandelde Gelaat spreekt van Zijn liefde. "*Zie naar Zijn aanbiddelijk Gelaat! Zie naar die uitgedoofde en neergeslagen ogen! Zie naar die wonden. Zie Jezus recht in het Gelaat. Daar zal je zien hoeveel Hij van ons houdt.*" Het geschonden Gezicht van de Heer is aldus de "*enige schoonheid die mijn hart verrukt.*"

Maar Thérèse dringt ook door in de ‘verborgenheid’ van God. Deze ergert velen of wordt misbruikt om het geloof in God terzijde te schuiven. Maar Thérèse ontdekte dat Jezus verborgen is – in een geschonden Gelaat, in een Hostie, in de onvolmaaktheden van leden van de Kerk – om de omgang met Hem er altijd een van vrijwillige liefde te laten worden. Het vraagt iets van ons hart, een stap van geloof. *“Om een verborgen iets te vinden, moet je jezelf verbergen”*, zo redeneert Thérèse. Onszelf verbergen is een andere term voor ‘klein worden’, ‘nederig’, ‘eenvoudig’. De *“zachte blik”* van Jezus’ Gelaat nodigt daartoe uit. *“Ik ben een kleine ziel, die door God overladen is met genaden.”*

Thérèse heeft laten zien hoe waardevol het is, de afbeelding van de Heer aandachtig te bekijken. Dat zijn geen decoraties maar uitbeeldingen, pogingen zichtbaar te maken Wie Jezus is. Door die met *“de ogen van het hart”* (Efeziërs 1,18) te bekijken, kan ineens Jezus’ Gelaat oplichten en herkenning oproepen. Thérèse putte veel troost uit een afbeelding van de lijdende Heiland, die in de ziekenzaal was opgehangen. *“Ik houd niet op ernaar te kijken.”* Ze begreep, dat de dood elke sluier zou wegnemen en ze Jezus van aangezicht tot aangezicht zou zien. Maar dan niet om op te gaan in die ontmoeting, maar om dichtbij de Heer een wereldwijd apostolaat te beginnen. *“Ik wil in de Hemel hetzelfde als op aarde: Jezus beminnen en maken dat Hij bemind word”*. Ze heeft haar woord gehouden, al meer dan een eeuw lang.

Pater Pio en Thérèse

De eerste Italiaanse vertaling van Thérèse’s autobiografie verscheen – evenals de eerste Nederlandse – in 1904. En pater Agostino introduceert haar bij Pater Pio. Op 9 april 1913 schrijft Agostino: *“Dat is de taal van zuster Thérèse van het Kindje Jezus, die in haar liefde voor de goede God in haar taal Zijn liefde en glorie bezong.”* Later citeert hij haar weer: *“Zuster Thérèse van het Kindje Jezus zegt: ‘wij zullen geoordeeld worden op onze liefde!’”* (7 aug.1915) en *“De eerbiedwaardige Zuster Thérèse van het Kindje Jezus zei: ‘Ik ben maar een kleine ziel; ik wil niet kiezen, noch om te sterven noch om te leven; laat Jezus met mij doen wat Hij wil!’”* (13 okt.1915). Dit woord maakt diepe indruk op Pater Pio. Hij herneemt het in zijn antwoord aan pater Agostino (17 okt.) en schrijft het aan Raffaelina: *“...laat Jezus met mij doen wat Hij wil’. Hier, dochter, is het voorbeeld van een ziel volkomen vrij van zichzelf en vol van God. Dit is precies wat jij moet nastreven met de hulp van God.”* (21 okt.1915). Nog later gebruikt pater Agostino citaten van Thérèse als gezagsargument om Pater Pio te corrigeren. Dit wanneer hij geen

medicijnen wil kopen en om hem door de geestelijke nacht te helpen (17 en 22 maart 1916).

Maar al vroeg in de brieven (zeker vanaf 1913) blijkt dat Pater Pio over Thérèse heeft gehoord en zijn eigen weg verwant weet aan haar 'kleine weg'. Soms stemmen zijn woorden letterlijk overeen met centrale teksten van Thérèse: "*Intussen werp ik mij met vertrouwen in de armen van Jezus*" (24 febr.1911); "*grote verlangens God volmaakt te dienen*" (1 nov.1913); "*het speelgoedje van het Kindje Jezus*" (18 jan.1913); "*te zoeken verborgen te blijven voor de ogen der mensen*" (1 febr.1913)... Op een dieper niveau vindt ook Pater Pio door een Godsbeeld van toorn en wraak heen, opnieuw Gods Hart: "*O liefste Jezus, als Uw strenge rechtvaardigheid mij wil veroordelen, dan doe ik een beroep op Uw meest lieve Barmhartigheid.*" (21 juli 1913). Pater Pio neemt zelfs het apostolaat van Thérèse over: "*Moge het dit hemels Kind bovendien behagen mijn verlangens in te willigen, verlangens om Hem te beminnen, zoveel als een schepsel in staat is Hem hier op aarde te beminnen, en Hem evenzeer bemind te zien door allen!*" (19 dec.1913).

Zowel Thérèse als Pater Pio weten wat voor een missionaire waarde het lijden heeft. Beiden boden zich dan ook aan als slachtoffer. Pater Pio heeft dit overgenomen van Thérèse en van Gemma Galgani. Tenslotte heeft de Heer aan Thérèse en Pater Pio een enorme zending toevertrouwd: tonen dat God liefde is en Hij dit laat ervaren. Thérèse vervulde dit door haar zelfvergeten leven, zonder visioenen en wonderen. Pater Pio door zijn apostolaat aan het altaar en in de biechtstoel, begiftigd met vele charismata. In de Hemel gaat hun zending door volgens Thérèse's beroemde woord: "*Ik zal een regen van rozen doen neerdalen.*" En Pater Pio zei: "*Na mijn dood zal ik nog meer doen. Mijn echte zending zal dan beginnen.*"

1 Brief van 17 oktober 1915, in *Brieven* nr.292.

2 Het celibaat is een vanzelfsprekend deel van deze versnipperde zelfgave!

Van Thérèse in Nederlands

- Autobiografie *Ik geloofde in Gods liefde – Mijn levensverhaal*
- *Brieven*
- Uitspraken op haar ziekbed: *Ik ga het leven binnen*
- Bloemlezing: *Met de ogen en het hart.*

Over Thérèse

Guy Guacher, *Leven van Teresia van Lisieux.*

8 De Dwazen omwille van Christus

Aan de ‘geleerde’ Grieken van Korinthe schreef Sint Paulus deze ontstellende woorden: “Als iemand onder u wijs meent te zijn – wijs volgens de opvattingen van deze wereld – dan moet hij dwaas worden om de ware wijsheid te leren.” (1 Korintiërs 3,18) Het christendom zet alles op zijn kop, omdat “wat voor de wereld dwaas is, God heeft uitverkoren” (1 Korintiërs 1,27). De Heer Zelf beging in de ogen der mensen “een dwaasheid” door Zich uit liefde te laten kruisigen (1 Korintiërs 1,18 en 23). In Zijn voetstappen traden andere ‘dwazen’, die voor heel de wereld een “schouwspel” werden. (1 Korintiërs 4,9).

Veracht en niet geteld

Toen het Christendom onder keizer Constantijn een staatsgodsdienst werd en vervolgingen verleden tijd waren, sloop de middelmatigheid de Kerk binnen. In een tegenreactie trokken mannen en vrouwen de woestijn in voor een leven van boete en gebed. In deze woestijn-wereld verschenen voor het eerst de christelijke dwazen, zij die zich als gekken gedroegen, juist om de gemakzuchtige naam-christenen én ongelovigen te bekeren. “Een broeder vroeg eens aan zijn abt, een grijsaard: ‘Hoe wordt men dwaas omwille van de Heer?’ En de grijsaard zei hem: ‘Als iemand je slecht behandelt, zegen hem dan, als je aan tafel zit, eet dan het rotte en laat het goede liggen en als je een kleed zelf kunt kiezen, laat dan het goede hangen en neem het vuile.’”

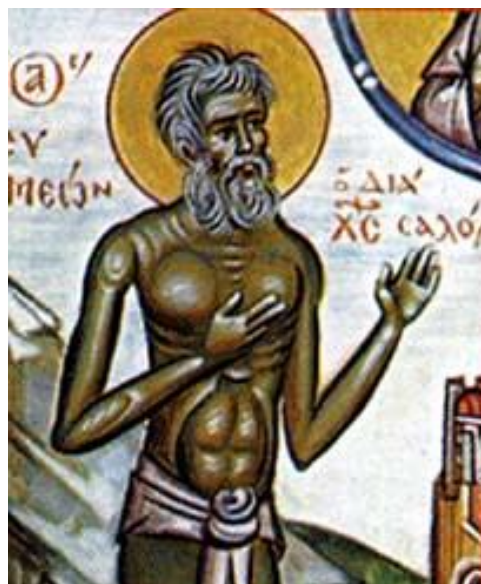
Maar deze monniken, die recht tegen het verwachtingspatroon ingingen, waren verre van zwakzinnig. Hun hart bleef achter al deze fratsen in Christus verankerd. Ze waren “dwaas omwille van Christus” geworden (1 Korintiërs 4,10) om anderen te redden. God had Zijn profeten indertijd ook handelingen gevraagd, die in de ogen van het volk ontoelaatbaar waren, als een spiegel voor hun eigen ontoelaatbare zonden: Jesaja moest drie jaar naakt rondlopen, een waarschuwing voor het lot van de krijgsgevangenen (Jesaja 201,2-3); Ezechiël bakte brood op rundermest, want Israël zal onreine spijzen gaan eten (Ezechiël 4,15) en Hosea moet een overspelige vrouw liefhebben, omdat God Zijn ‘overspelige’ volk blijft liefhebben (Hosea 3,1-2). “De profeet is mal, zeggen ze, de man die de Geest heeft, is gek.” (Hosea 9,7) Veel later verrichten de christelijke ‘gekken’ hun symbolische ‘dwaasheden’ om de christenen een spiegel voor te houden.

Het Byzantijns Christendom, waaruit de Oosters Orthodoxe Kerken zijn voortgekomen, telt een lange rij dwazen, die heilig zijn verklaard. Symeon de Dwaas, die leefde in de zesde eeuw, was hun aller voorbeeld. Hij was een monnik, die 's nachts bad, en overdag de stad Edessa onveilig maakte. Hij steelt, slaat mensen in het gezicht, propt zich vol met worst op vastendagen, danst met prostituées, gooit stenen in de kerk...

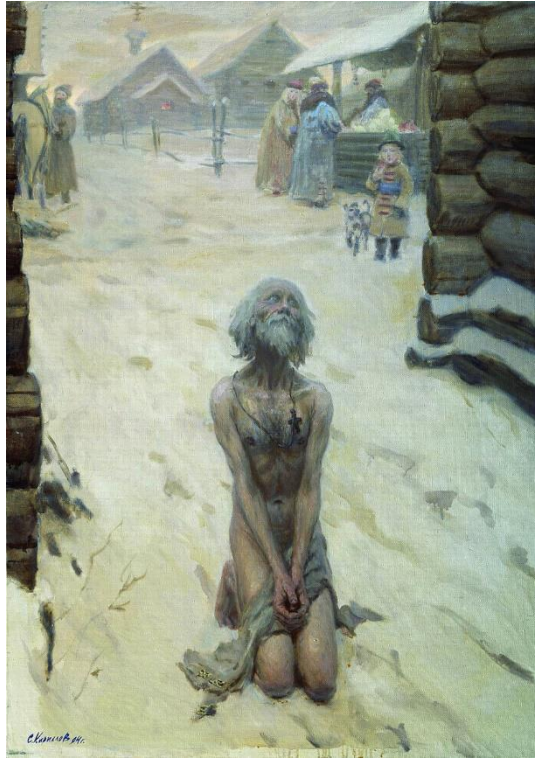
Maar dit 'masker' bood hem de mogelijkheid de zonden te ontmaskeren. Dieven kregen berouw, ketters werden katholiek, de vasten werd weer serieus genomen, lichtekooien gingen een eerbaar leven leiden en duivels vluchtten voor zijn stenen – zijn gebeden! – weg... Niemand van de bewoners heeft door, dat dit het resultaat is van de 'dorpsgek.' De anonimiteit van zijn apostolaat is volkomen en daarmee een uiterste onthechting van elke ijdelheid. Elke 'uitstraling' zoals de wereld die kent ontbreekt. Maar "verborgen met God in Christus" (Kolossenzen 3,3) bewerkt Symeon zijn apostolaat, door de heilige Geest, charismatisch.

De heilige Dwazen na hem kenmerken zich door even schokkende 'grappen'. Maar zij bewaarden de vrijheid om het volk, de priesters en later de leiders van Constantinopel te bekritisieren. Het gevaar voor afranselingen of vervolgingen deerde hen niet. De indrukwekkende Basiliek op het Rode Plein, het blijvend teken van Christus te midden van een atheïstisch regime, is toegewijd aan de heilige dwaas Basilius. "De wijsheid van deze wereld – ook het communisme – is dwaasheid voor God" (1 Korintiërs 3,19).

De heilige dwazen zijn vaak ook echt lachwekkend. Waarom zou Gods Geest niet humoristisch zijn? Maar ze houden ons een lachspiegel voor,

waarin onze eigenwaan en gemakzucht levensgroot voor ons staan. Vele dwazen liepen praktisch naakt rond – zoals eens Jesaja – ook in strenge winters, maar zetten zij daarmee niet de mensen in hun 'Adamskostuum', naakt in hun zondigheid tegenover God? De geschiedenis van deze dwazen is een getuigenis, dat Gods Liefde zo anders is dan wat de wereld denkt. Je kunt het zo gek nog niet bedenken, of die liefde probeert het uit, om toch maar de versteende harten van de mensen te bereiken.

Een doorbraak van dwaasheid

In het westerse deel van de Kerk ontwikkelde de dwaasheid omwille van Christus zich anders. Hier was het nooit een 'levenshouding' of een ascetisch-profetisch programma. De dwaasheid uitte zich daar, waar het hart overliep van heilige vreugde en doorbraak in dwaasheden.

Franciscus is hiervan een levendig voorbeeld. Niet alleen het afleggen van zijn kleren als breuk met de wereld, of het kussen van melaatsen, maar ook zijn compromisloze armoede maakten zijn hart vrij voor vreugde en dwaasheden. Hij kon sabbelen op de zoete Naam van Jezus, danspassen maken op een onhoorbare innerlijke muziek, een medebroeder laten rondtollen tot die in een bepaalde richting neerviel, en die weg als Gods weg beschouwen... "De Heer zei me, dat het Zijn

Wil was, dat ik een nieuwe dwaas voor de wereld zou zijn.” Maar Franciscus is niet zozeer een dwaas ómwille van Christus, als wel ‘even dwaas’ als Christus, dat wil zeggen – om niet godslasterlijk te worden - : bereid te lijden uit liefde tot God en de naaste. De anekdote in de *Fioretti* over *De volmaakte vreugde* is hiervan een sprekend getuigenis.

Maar ook bij andere heiligen breekt de dwaze liefde van tijd tot tijd door. Phillipus Neri (+1595) is een kostelijke ‘zot’, die toch ook ordestichter en kardinaal was. Hij bad veel in stilte in de catacomben bij Rome. Op een keer was de liefde voor God zo groot, dat zijn hart te klein was en zich uitzette. Na zijn dood ontdekten de artsen dit ‘uitvergrote’ hart. Neri’s optreden was liefdevol, maar dat wil niet zeggen erg braaf! Bij vrome dametjes die zijn zegen vroegen, friemelde hij – al zegenend – het goedverzorgde kapsel door de war. Mensen die direct na de Mis zonder dankzegging de kerk verlieten, kregen misdienaars met kaarsen achter zich aan gestuurd, want de Heer was immers nog in hen aanwezig. Kardinalen, verlegen om raad, ontvingen een briefje met uitleg, waarin Neri eerst informeerde naar de gezondheid van de huiskat. Met schooljongens rende hij door de straten van de eeuwige stad en stootte daarbij van alles om. Wat Neri beleefde was “de vrijheid van de kinderen Gods” (Romeinen 8,21). En de jeugd hield van hem en liet zich door hem afhouden van slechte paden.

Een meer teruggetrokken persoon was de vrome Carmel-kok Laurentius (+1691) in Parijs. Hij had na vallen en opstaan de gave van het altijddurende gebed ontvangen. Niet dat hij voortdurend gebeden sprak, maar altijd leefde hij in de aanwezigheid van de Heer, als een vis in het water. En soms kon hij zich niet meer inhouden, getuigde iemand die hem kende: “Wanneer zijn bezigheden hem in beslag namen zodat hij minder aan God dacht, kwam er van Gods kant in hem een of andere herinnering naar boven, die hem weer sterk aan God deed denken en hem verwarmde en soms zo erg in gloed zette dat hij het uitriep, heel hevige gebaren maakte en zong en danste als een gek.”

We zouden nog graag Teresia noemen (+1585), die vrolijk en gevat uit de hoek kon komen en Thomas Moore (+1535) met zijn Engelse vlijmscherpe humor; of Joannes van God (+1550), die als ‘gek’ tussen echte zwakzinnigen leefde om hun lot te delen en natuurlijk de zwakbegaafde maar zeer heilige pastoor van Ars (+1859). Iemand als

Ignatius van Loyola (+1556), de Spaanse edelman, vond dat de 'dwaasheid' hoorde tot de navolging van Christus, waartoe elke christen geroepen is. Hij zelf is het voorbeeld van een mens die bereid is alles te doen wat God of de naastenliefde vraagt. Het lastigste viel hem nog een ordegenoot op te vrolijken, door een dansje voor hem te moeten maken met jolige passen. In zijn *Geestelijke Oefeningen* stelt hij voor "meer te verlangen om als niets en dwaas geschat te worden voor Christus, Die het eerst daarvoor gehouden werd, dan als wijs en verstandig in deze wereld." (uit nr.167)

"De Dwaasheid van God" (1 Korintiërs 1,15)

Wie had durven denken, dat God Zelf een mens zou worden! De Wijzen uit het Oosten zoeken Hem dan ook waar een normaal mens Hem verwacht, in het paleis van de hoofdstad (Matteüs2,1). Hij groeit op "als zoon van een Timmerman" (Matteüs 13,55; Marcus 6,3). Bij de Jordaan is Hij het die gedoopt wordt, en niet Johannes door Hem (Matteüs 3,14-15). Hij predikt en trekt weldoende rond. "Toen Zijn verwanten dit hoorden, trokken zij erop uit om Hem mee te nemen, want men zei dat Hij niet meer bij Zijn verstand was." (Marcus3,21) En over het Joodse volk noteert Joannes: "Velen van hen zeiden: 'Hij is van de duivel bezeten en raaskalt. Waarom luistert gij naar Hem?'" (10,20) Christus Zelf houdt de mensen ook voor, dat Hij de verwachtingen doorbreekt: Joannes leefde sober, maar Hij, de Mensenzoon, eet en drinkt (Matteüs11,18-19; Lucas 7,33-34).

Zijn weg loopt onherroepelijk uit op de vervolging. Men wil God niet zoals Hij is: Vader, heilige Geest en de Zoon, die een mens, timmerman en veeleisende prediker wordt. Men zoekt een strijdvaardig Koning (Johannes 6,15), een verdelgende God (Lucas 9,54), een held. Maar Hij is gevangen genomen en laat Zich zwijgend bespotten. Hij laat Zich met een rode mantel verkleden als een narrenkoning, met doornen en rietstok als kroon en staf. De soldaten vallen Hem te voet met pathetische spotgebaren en spuwen Hem in het gezicht. Ze gooien een doek over Zijn hoofd en dagen Hem uit voor profeet 'te spelen', "en nog vele andere beschimpingen voegden ze Hem toe" (Lucas 22,64-65). Rouault, die ook vaak clowns schilderde, heeft dit prachtig weergegeven (zie onder) Wanneer de Heer gekruisigd is, zetten de Hoge priesters de hoon voort: "Kom toch van dat kruis af." "Laten we eens zien of Elia Hem komt redden." (Matteüs 27,49) "Anderen heeft Hij gered, maar Zichzelf kan hij niet redden." (Marcus 15,31) "Zelfs de rovers, die samen met Hem gekruisigd waren, voegden Hem soortgelijke beschimpingen toe."

(Matteüs 27,44) God aan het Kruis, om onze zonden in Zijn liefde te dragen, voor heidenen is dit een dwaasheid (1 Korintiërs 1,23).

“Gun mij het voorrecht van de nar” (2 Korintiërs 11,16)

Wat begon als een geschiedenis van dwaze humor, komt zoals bij elke vorm van heiligheid, uit bij het Kruis. En daarmee wordt een houding, die een rariteit lijkt, ineens toegankelijk voor allen. Wie zich verenigt met Christus, die “met wijze dwaasheid” (Petrus Damianus) ons bemind heeft, zal er alles voor over hebben deze liefde te beantwoorden. Zo beschouwd staat ook Pater Pio in de traditie van de dwazen omwille van Christus. Niets is hem te veel om in te gaan op de gekruisigde liefde. “*U hebt mij het kruis van Uw Zoon doen bestijgen en ik span mij in om mij zo goed mogelijk aan te passen. Ik ben er van overtuigd, dat ik er nooit meer vanaf zal komen.*” (8 nov.1916) En hij biedt zichzelf als slachtoffer voor “*de arme zondaars*”, als die maar gered worden (17 okt.1915). Voor een wereld waarin iedereen maar probeert zijn eigen huid te redden en eigen buik te spekken, is dit een absolute dwaasheid. Toch is het de opperste liefde: “Geen groter liefde kan iemand hebben dan deze, dat hij zijn leven geeft voor zijn vrienden.” (Johannes15,13)

Iedere christen zou zo een dagelijks druppeltje dwaasheid door zijn levenswijn mogen mengen. Het moet ons niet verrassen wanneer men ons voor gek, ouderwets en intolerant uitmaakt. De Pausen geven ook hierin een voorbeeld. En laten we niet al te snel terugschrikken getuigenis af te leggen van de Heer, waar dit prudent gegeven kan worden. “Een weinig dwaasheid” (2 Korintiërs 11,1) kan nooit kwaad. En bijpassende humor evenmin. Het Katholieke geloof is toch een blij geloof! Maar het kan ook zo zijn, dat iemand, die we als een gek heensturen, óns op de vingers tikt. Misschien is het wel een correctie van de Heer Zelf. Paulus zag zich af en toe genoodzaakt de kerken her en der inderdaad tot de orde te roepen. En dit werd niet altijd even graag ontvangen. Wat denkt die man wel. Maar ach, antwoordt Paulus, “Gun mij toch het voorrecht van de nar.” Humor die heiligt en daarmee ten diepste echte christelijke liefde is.

Enkele ‘dwaze’ biografieën:

- **Leontios** van Neapolis, *Leven van Symeon de Dwaas*, Bonheiden 1990. Nieuwe vertaling, Groningen 2006.
- Hans **Tercis**, *Philippus Neri; Liefde overwint alles*, Averbode-Kampen, 1995.
- Walter **Nigg**, *De heiligen zijn onder ons*, Helmond-Averbode, 1978, o.a. over Joannes de Deo en Thomas Morus.
- Walter **Nigg**, *Grote Heiligen*, diverse edities, o.a. over Franciscus, Teresia van Avila en de pastoor van Ars.